

Jerzy Walerian Braun (1911-1968) – sportowiec, bohater wojenny i przedstawiciel „wychodźstwa niepodległościowego”

Katarzyna Otoka,

**Jerzy Walerian Braun (1911-1968) –
sportowiec, bohater wojenny i
przedstawiciel „wychodźstwa
niepodległościowego”**

13 – krotny mistrz Polski w wioślarstwie, wicemistrz olimpijski i brązowy medalista z Los Angeles, bohater spod Tobruku, przyszły żołnierz 2. Korpusu Polskiego, jak również przedstawiciel „wychodźstwa niepodległościowego”, urodził się 13 kwietnia 1911 roku w Bydgoszczy jako syn Władysława i Katarzyny (z domu Rożdżyńskiej).

Wychował się w Bydgoszczy. Tutaj też ukończył Państwowe Gimnazjum Klasyczne, a w roku 1927 (w Gimnazjalnym Towarzystwie Wioślarskim „Wisła”) zaczął uprawiać wioślarstwo, które stało się jego pasją. W 1928 roku zmienił przynależność klubową – przeniósł się do Bydgoskiego Towarzystwa Wioślarskiego. Zaś niespełna rok później zaczął odnosić pierwsze spektakularne sportowe sukcesy w tej dyscyplinie. I tak, w 1929 roku zdobył zarówno brązowy medal Mistrzostw Europy w kategorii „Czwórek bez sternika”, jak i (w tej samej kategorii) tytuł mistrza Polski.

Istotny moment w życiu i sportowej karierze Jerzego Brauna stanowiły lata 1931 -1933. W tym czasie (w latach 1931-1932) ukończył szkolenie wojskowe w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie i związał się z Polskim Związkiem Wioślarskim w Warszawie. Kilka miesięcy później (w roku 1932 – w lipcu) wziął udział w X Igrzyskach Olimpijskich zorganizowanych w Los Angeles. Ze Stanów Zjednoczonych wrócił do kraju jako bohater – dwukrotny medalista olimpijski. Srebro i tytuł wicemistrza olimpijskiego zdobył (razem z Januszem Ślązakiem i Jerzym Skolimowskim) w wyścigu „Dwójek ze sternikiem”, zaś brąz w wyścigu „Czwórek ze sternikiem” (wspólnie z Edwardem Kobylińskim, Stanisławem Urbanem, Januszem Ślązakiem i sternikiem Jerzym Skolimowskim). Rok później (w 1933), na Mistrzostwach Europy, zdobył tytuł wicemistrza starego kontynentu w „Dwójce ze sternikiem”. W tym samym roku także uzyskał tytuł mistrza Polski w „Dwójce ze sternikiem” i „Czwórce ze sternikiem”. Kolejne sukcesy świętował też w latach 1936, 1938 i 1939.

Jego sportowe zmagania przerwał wybuch II wojny światowej, tj. atak Niemiec na Polskę we wrześniu 1939 roku. Jerzy Braun, który przed wybuchem wojny z dumą reprezentował swój kraj w sporcie, tym razem stanął w jego obronie – biorąc udział (jako plutonowy podchorąży) w Kampanii Wrześniowej. A po jej upadku kontynuował walkę o wolność Polski jako żołnierz Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich (SBSK) – służył w 3 batalionie (w kompanii Telefonów i Radiotelegrafu). Walczył m. in. pod Tobrukiem. Za swoje męstwo otrzymał wówczas Krzyż Walecznych. Następnie, po rozformowaniu SBSK, tj. od 3 maja 1942 roku, pełnił swoją służbę w 3 Dywizji Strzelców Karpackich (dowodzonej przez gen. Stanisława Kopańskiego), która weszła w skład 2. Korpusu Polskiego.

Tym samym, już w ramach 2. Korpusu Polskiego dowodzonego przez gen. Władysława Andersa, wziął też udział w kampanii włoskiej. W tym czasie (tj. 1 marca 1944 roku) został również awansowany na stopień podporucznika. We Włoszech wyróżnił się

m. in. w walkach o Monte Cassino (otrzymał za to drugi Krzyż Walecznych), a także pod Bolonią i Ankoną. Był dwukrotnie ranny.

Po wojnie, tak jak wielu innych żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, nie wrócił do zniewolonego przez Związek Sowiecki kraju – pozostał na wychodźstwie. Początkowo mieszkał w Londynie, ostatecznie jednak przeniósł się do Crawley (pracował w zakładach Philipsa). Wcześniej, tj. w 1949 roku ożenił się z Lilią Dembowską, która tak jak i on służyła wcześniej w Armii gen. Władysława Andersa.

W Wielkiej Brytanii utrzymywał przyjazne kontakty z Jerzym Walerianem Skolimowskim, z którym przed wojną wspólnie zdobywał olimpijskie medale. Skolimowski, podobnie jak i Braun, jako były żołnierz PSZ pozostał (ze względów politycznych) na wychodźstwie – przez kilka lat mieszkał w Londynie, gdzie przez jakiś czas pracował jako architekt (opracował m. in. projekt Polskiego Cmentarza Wojennego na Monte Cassino) i wykładowca Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie.

W maju 1964 roku Jerzy Braun przyjął brytyjskie obywatelstwo. Cztery lata później – 8 marca 1968 roku (w wieku 57 lat) zmarł. Został pochowany na miejscowym cmentarzu – Snell Hatch Cemetery w Crawley. Na cmentarnym nagrobku, zwieńczonym wizerunkiem kół olimpijskich, wyryto dla niego napis: „Zawsze kochany. Nigdy nie zapomniany Jureczek”.

Bibliografia:

1. Braun Jerzy, [w]: B. Tuszyński, H. Kurzyński, *Leksykon Olimpijczyków polskich. Od Chamonix i Paryża do Soczi*, wyd. III popr. i uzupełn., Warszawa 2014, s. 1047.
2. „Medaliści z Los Angeles z wiosłem i karabinem”, na: <https://sportowcydlaniepodleglej.pl/medalisci-z-los-angeles-z-wioslem-i-z-karabinem/> (dostęp 20 grudnia 2022).
3. *Trzy sukcesy wioślarzy*, [w]: „Przegląd Sportowy”, nr

Zdjęcia:

1. Powitanie Jerzego Brauna w Bydgoszczy, Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC), sygn. 1-M-798-1, zdjęcie z 1932 roku, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji, nac.gov.pl
2. Polski Zespół Olimpijski w wiosce olimpijskiej w Baldwin Hills (Letnie Igrzyska Olimpijskie w Los Angeles 1932 roku). Stoją od lewej: szermierz Tadeusz Frierich, wioślarz Jan Mikołajczak, szermierze: marian Suski i Władysław Dobrowolski. Wioślarze: Janusz Ślązak, Jerzy Braun, Edward Kobyliński, Stanisław Urban, Henryk Budziński. Siedzą od lewej: Zygmunt Siedlecki (wieloboista), Zygmunt Heliasz, Janusz Kusociński i sternik Jerzy Skolimowski. Źródło opisu i zdjęć: NAC, sygn.. 1-M-796-27, Zespół: Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji. Autor zdjęcia – nieznany.
3. Jerzy Braun, zdjęcie z 1932 roku. Źródło: Domena Publiczna.
4. Zdobywcy brązowego medalu olimpijskiego, Los Angeles 1932. Stoją: Edward Kobyliński, Stanisław Urban, sternik Jerzy Skolimowski, Janusz Ślązak, Jerzy Braun. Fot. Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji, NAC, nac.gov.pl

